

якість підготовки студентів завдяки тому, що змусить викладачів займатися реальними фундаментальними й прикладними розробками та залучати до цієї роботи студентів; вузам прийметься постійно корегувати зміст навчальних курсів, наближуючи їх до останніх досягнень науки і нових технологій; для збереження публічного рейтингу вузи почнуть домагатись якісних та прикладних знань випускників.

Література: 1. Гальчинський А. Інноваційна стратегія українських реформ / А. Гальчинський, В. Геєць, А. Кінах. — К.: Знання України, 2002. — 336 с. 2. Гринев Б. Инноватика: Учебное пособие / Б. Гринев, В. Гусев. — Харьков: Институт монокристаллов, 2004. — 452 с. 3. Товажнянский Л. Национальный технический университет "ХПИ" реформирует систему образования // Комсомольская правда в Украине. — 2005. — 24 июня. — С. 17. 4. Задорожний Г. Стадия интеллекта в модели национальных конкурентных преимуществ / Г. Задорожний, А. Москвина // Социальная экономика. — 2004. — №4. — С. 21–48. 5. Гриньов А. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління. — Харків: ВД "ІНЖЕК", 2003. — 308 с. 6. Згуровский М. Путь к информационному обществу – от Женева до Туниса // Зеркало недели. — 2005. — №34. — С. 16. 7. Дженнифер Блэнк. Оценка конкурентоспособности Украины в условиях политических изменений // Зеркало недели. — 2005. — №25. — С. 11. 8. Спиваковский О. Здание образования: нужен капитальный ремонт // Зеркало недели. — 2005. — №34. — С. 15. 9. Николаенко С. МОН можно назвать Министерством будущего Украины // Зеркало недели. — 2005. — №38. — С. 14. 10. Николаенко С. В образовании — информационная революция // Зеркало недели. — 2006. — №1. — С. 13. 11. Бажал А. Тестирование – шоковая терапия для образования // Зеркало недели. — 2005. — №37. — С. 14. 12. Гаташ В. Лакмусовая бумажка тестирования (Интервью с ректором ХНЭУ В. С. Пономаренко) // Зеркало недели. — 2005. — №45. — С. 15. 13. Касьянов Г. Университетская автономия: составляющая гражданского общества // Зеркало недели. — 2005. — №31. — С. 14. 14. Корсак К. Мифы о Болонском процессе // Зеркало недели. — 2005. — №39. — С. 15. 15. Зубрицкая М. Высшее образование в "братской бюджетной могиле" // Зеркало недели. — 2005. — №42. — С. 15.

Стаття надійшла до редакції
01.02.2006 р.

УДК 658.15

Азаренкова Г. М.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ (СТАТИСТИЧНІ УЗАГАЛЬНЕННЯ)

In the article the interdependence of influence of the finance flows of banks and the transactor units' finance flows of non-financial sector of economy are examined. The dynamics of the businesses' self-financing ratio of non-financial sector of economy is given. The measurements of econometric model of the interaction of financial flows of banks and the transactor units' finance flows of non-financial sector at the example of Kharkiv region are defined.

Сталість економічного розвитку значною мірою визначається ефективністю взаємодії різноманітних сегментів ринку. При цьому для окремої країни така взаємодія має свої особливості й пріоритетні напрямки аналізу. Водночас проя-

вом такої взаємодії може бути рухомість фінансових потоків, яка утворюється внаслідок функціонування та взаємодії конкретних суб'єктів господарювання. На даний час не існує єдиної точки зору щодо визначення сутності терміна "фінансовий потік" і змісту його функціонування у фінансово-економічному просторі.

Під фінансово-економічним простором розуміється сукупність різноманітних грошово-товарних, грошово-фінансових, грошово-кредитних та товарно-кредитних відносин між різними суб'єктами господарювання, які виникають у процесі їх діяльності. Утім, слід зазначити, що більшість відмінностей при розгляді фінансового потоку з погляду шкіл економічно розвинутих країн та країн пострадянського простору пов'язані з несхожістю процесів їх економічного розвитку, впливовістю існуючих на сьогодні умов, у яких функціонують економічні системи. Тобто слід розуміти, що якщо у західній практиці використані потокові принципи в системі управління взагалі і фінансів зокрема, то в умовах перехідного періоду, який ще характерний для України, точні визначення понятійного апарату все ще залишаються важливим засобом вибору та обґрунтування подальших шляхів розвитку. Відповідно до визначень російських і українських вчених та зазначеного потокового підходу до управління фінансовими ресурсами, який враховує підходи західних учених, автором статті було проведено відповідне теоретичне узагальнення терміна "фінансовий потік".

Під цим терміном розуміється цілеспрямований рух, зміна (обсягів, типів, форм та видів) фінансових ресурсів певного суб'єкта господарювання, що здійснюється спільно з відповідними його грошовими потоками (еквівалентні фінансові потоки) або безеквівалентними фінансовими потоками, але обов'язково з урахуванням фактора часу та відбиває ліквідність зазначених фінансових ресурсів [1]. Подане визначення цілком пов'язане також із тим, що, як свідчить теорія попиту на активи, попит на гроші повинен бути функцією ресурсів, що й обумовлює необхідність розгляду фінансового потоку як руху фінансових ресурсів. Крім того, наведене визначення фінансового потоку дозволяє розрізняти фінансові потоки на різних рівнях, одночасно визначає взаємозв'язок із грошовими потоками та генетичну природу виникнення тих або інших фінансових потоків. Утім, фінансовий та грошовий потік можуть розглядатися як різні рівні абстрагування з приводу економічних відносин щодо формування, розподілу й використання фінансових ресурсів.

Тож аналіз руху різних фінансових потоків є досить актуальним, бо сприяє виявленню ознак та оцінці результатів взаємодії різних суб'єктів господарювання [2].

Утім, проаналізувавши низку наукових робіт щодо аналізу руху фінансових потоків, слід зазначити, що значна їх частка присвячена дослідженню означеної проблеми в межах функціональної підпорядкованості окремих видів фінансових потоків. Так, наприклад, В. В. Корнев [3] досліджує інвестиційні та кредитні потоки, Л. Руденко [4] визначає фінансові потоки транснаціональних корпорацій, О. В. Хавтур [5] зупиняється на фінансових потоках страхового ринку. При цьому такі дослідження обмежуються аналізом фінансових потоків, які утворюються та функціонують на макrorівні їх функціонального визначення. Тобто розглядаються, як правило, загальні питання руху конкретних фінансових потоків. Проте, незважаючи на практичну та теоретичну цінність таких досліджень, на думку автора статті, варто зазначити, що недостатнім є розкриття взаємодії різних фінансових потоків. Це передусім стосується дослідження взаємозв'язку й взаємозалежності конкретних суб'єктів господарювання та врахування регіональних аспектів утворення фінансових потоків, що і є головною метою даної роботи.

Якщо говорити безпосередньо про предмет та об'єкт даного дослідження, то, на погляд автора статті, варто звернути увагу на взаємозв'язок між потоками фінансових ресурсів банківських установ і потоками фінансових ресурсів, які утворюються внаслідок діяльності суб'єктів господарювання нефінансової сфери економіки. Доцільність такого підходу ґрунтується на наступних логічних допущеннях.

З одного боку, виступає значимість і роль банків у відтворювальних процесах економічного розвитку та визначення банків головних посередників у системі перерозподілу ресурсів, які обертаються на фінансових ринках, сприяючи сталості й безперервності фінансових потоків.

З іншого боку, виступають визначені суб'єкти господарювання нефінансового сектору економіки, що як первісні елементи формують рух фінансових ресурсів. Такий рух є об'єктивною необхідністю забезпечення відтворювальних процесів щодо створення матеріальних благ та продуктів для суспільства в цілому. Водночас до означеного слід додати, що на рух фінансових ресурсів економіки до точки рівноваги впливає підвищення інвестиційного потенціалу підприємств, яке діє двояко: то збільшує пропозицію кредитів, то зменшує попит на кредитні ресурси, створюючи передумови для самофінансування підприємств (збільшує можливість їхнього розвитку за рахунок власних коштів). На думку автора статті, загальна динаміка здатності до самофінансування може бути визначена відношенням кредитів, наданих банками суб'єктам господарювання, до наявних коштів суб'єктів господарювання, які знаходяться у банках.

На рисунку [6] наведена загальна динаміка такого коефіцієнта за останні роки.

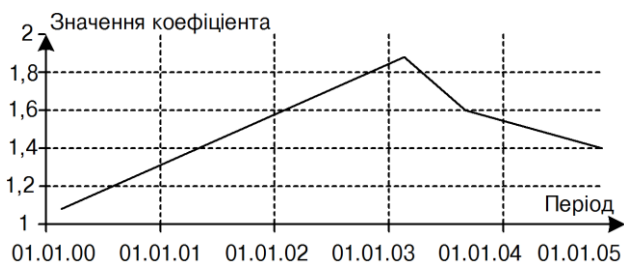

Рис. Динаміка коефіцієнта самофінансування підприємств нефінансового сектору економіки в цілому по Україні

Той факт, що коефіцієнт самофінансування протягом останніх 5 років знижується, вказує на посилення значимості використання власних фінансових потоків підприємств нефінансового сектору економіки в процесі їх самофінансування. Підґрунтям цього є, перш за все, зростання обсягів коштів, залучених банками від підприємств, але, з іншого боку, це може означати також те, що кредити підприємствам надаються переважно за рахунок коштів, які є їх власними (наприклад, дослідження Л. В. Васюренко та І. М. Федосік [7]). Тобто загалом можна говорити про обмеженість взаємного впливу фінансових потоків банків та суб'єктів господарювання нефінансового сектору економіки. Це ж підтверджено й у авторському дослідженні [8], де визначено, що вагомим чинником сталого руху вихідних потоків банківської системи є переважно фінансові потоки, що формуються внаслідок залучених ресурсів від населення. Саме ці моделі апробовано й на відповідних даних з погляду такого визначеного в економічному сенсі регіону, як Харківська область. Тож формальне узагальнення взаємодії фінансових потоків банків та суб'єктів господарювання має наступний вигляд (скоригований коефіцієнт детермінації не є нижчим, аніж 0,97. Дані для розрахунків охоплюють період з 01.02.02 по 01.01.05 і узагальнені за базою сайту www.finance.com.ua):

$$\begin{aligned} \Delta V1 &= 0,537 \times \Delta N + 0,090 \Delta G + 0,377 \times \Delta K, \\ \Delta V2 &= 0,553 \times \Delta N + 0,204 \Delta G + 0,247 \times \Delta K, \end{aligned} \quad (1)$$

де $\Delta V1$ — зміна обсягів кредитно-інвестиційного портфеля банків за аналізований період часу в Харківському регіоні;

$\Delta V2$ — зміна обсягів наданих кредитів суб'єктам господарювання за аналізований період часу в Харківському регіоні;

ΔN — зміна обсягів залучених коштів від населення за аналізований період часу в Харківському регіоні;

ΔG — зміна обсягів коштів суб'єктів господарювання, що знаходяться у розпорядженні банків, за аналізований період часу в Харківському регіоні;

ΔK — зміна обсягів уставного капіталу банків за аналізований період часу в Харківському регіоні.

Тобто можна стверджувати, що взаємозалежність фінансових потоків банків та підприємств з погляду конкретного регіону не є достатньо розвинутою для сталого економічного зростання, як це показано, й для України в цілому [8]. При цьому варто акцентувати увагу на деяких відмінностях такої взаємозалежності. Для цього наведемо дані економетричних моделей, що отримані для України в цілому:

$$\Delta W1 = 0,643 \times \Delta N1 + 0,303 \Delta G1 + 0,147 \times \Delta K1, \quad (2)$$

$$\Delta W2 = 0,503 \times \Delta N1 + 0,191 \Delta G1 + 0,332 \times \Delta K1,$$

де $\Delta W1$ — зміна обсягів кредитно-інвестиційного портфеля банків за аналізований період часу по Україні в цілому;

$\Delta W2$ — зміна обсягів наданих кредитів суб'єктам господарювання за аналізований період часу по Україні в цілому;

$\Delta N1$ — зміна обсягів залучених коштів від населення за аналізований період часу по Україні в цілому;

$\Delta G1$ — зміна обсягів коштів суб'єктів господарювання, що знаходяться у розпорядженні банків, за аналізований період часу з погляду України в цілому;

$\Delta K1$ — зміна обсягів уставного капіталу банків за аналізований період часу з погляду України в цілому.

Отже, насамперед, можна зазначити, що взаємозалежність кредитно-інвестиційних потоків банків та фінансових потоків підприємств є меншою для Харківського регіону, аніж для України в цілому. Водночас взаємозалежність безпосередньо кредитних потоків банків та фінансових потоків підприємств є більшою для Харківського регіону, аніж для України в цілому. Тож можна зробити висновок, що така взаємозалежність зводиться до переважного поточного кредитування підприємств у Харківській області з боку банків, у той час як інвестиційний розвиток відбувається за рахунок інших джерел. І цьому є певне пояснення, якщо зауважити на тому, що певний час на території м. Харкова діяв спеціальний режим інвестиційної діяльності [9].

Таким чином, проведене дослідження ще раз підтверджує міркування автора відносно того, що реальне кредитування виробничих підприємств зазнає віртуального ефекту обмеженого зростання. Тобто при номінальному зростанні кредитних вкладень у реальну економіку і зростанні обсягів залучених ресурсів від населення (які, до речі, становлять значну питому вагу в обсязі фінансових потоків, що надходять до виробничих підприємств) сектор нефінансової економіки переходить до самофінансування на фоні потреби в довгострокових інвестиційних ресурсах та значної кількості збиткових під-

приємств. Отже, як подальший напрямок досліджень можна визначити розробку заходів щодо підвищення реальної взаємодії розглянутих фінансових потоків з метою досягнення більш позитивного ефекту.

Литература: 1. Азаренкова Г. М. Фінансові ресурси та фінансові потоки (теоретичний аналіз): Монографія. — Харків: ПП "Яковлева", 2003. — С. 51 – 72. 2. Васюренко О. В. Фінансове управління потребує точного визначення окремих понять / О. В. Васюренко, Г. М. Азаренкова // Фінанси України. — 2003. — №1. — С. 28 – 33. 3. Корнєєв В. В. Кредитні та інвестиційні потоки капіталу на фінансових ринках. Монографія. — К.: НДФІ, 2003. — 376 с. 4. Руденко Л. Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних корпорацій. — К.: Кондор, 2004. — 480 с. 5. Хавтур О. В. Аналіз фінансових потоків в системі інституцій страхового ринку // Наукові записки. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. — 2001. — №9. — С. 287 – 290. 6. Розраховано та узагальнено за даними www.bank.gov.ua. 7. Васюренко Л. В. Ресурси комерційного банку: теоретичний та прикладний аналіз / Л. В. Васюренко, І. М. Федосік. — Харків: ПП "Яковлева", 2003. — 88 с. 8. Азаренкова Г. М. Моделі та методи аналізу фінансових потоків. — Харків: ВКФ "Гриф", 2005. — С. 31 – 34. 9. Пономаренко В. С. Стратегія соціально-економічного розвитку Харківської області на період до 2011 року. — Харків: Видавничий дім "ІНЖЕК", 2003. — С. 11 – 16.

Стаття надійшла до редакції
30.01.2006 р.

УДК 81'243

**Ершов С. Г.
Ершова Е. С.**

ЯЗЫКОВАЯ ПРОБЛЕМА ВХОЖДЕНИЯ В ЕВРОПЕЙСКОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ ПРОСТРАНСТВО

The attention is drawn to the language problem of joining the Bologna Process, the most important pedagogic methods of foreign languages' learning are considered and the recommendations for its implementation into this process are given.

Основной целью организации Болонского процесса в истеме образования Европейских стран явилось создание единого образовательного пространства, обеспечивающего возможность получения необходимых для высокопрофессионального применения знаний и умений, а в ряде случаев и навыков [1]. При этом важнейшей составляющей этого процесса должна стать *мобильность* как для обучающихся, так и для преподавателей, осуществляющих процесс обучения. Производной от подобного подхода становится также возможность свободного трудоустройства лиц, получивших образование в условиях единого образовательного пространства, ориентированного на требования работодателей как в сфере бизнеса и производства, так и в научно-исследовательской сфере.

Главные обсуждаемые проблемы для национальных систем образования связаны с адаптацией процесса подго-

товки обучающихся к вырабатываемым общим требованиям по квалификации и её уровням, оценке объёма и качества приобретённых знаний и умений, возможностям продолжения образования не только в других учебных заведениях, но и по другой форме образования, например дистанционной. В то же время упускается из вида *языковая проблема* этого процесса, особенно актуальная для восточноевропейских и в меньшей степени для остальных европейских стран. Поэтому рассмотрим *общие методы обучения иностранному языку* [2] и сделаем на их основе некоторые *выводы* по организации обучения иностранным языкам на современном этапе развития системы образования.

Из многообразия педагогических методов следует выбрать *взаимодополняющие друг друга, не противоречащие друг другу*. Преподавателю необходимо знать возможности и ограничения методов обучения иностранному языку, понимать, какие задачи и при каких условиях успешно решаются с помощью тех или иных методов. Метод никогда не бывает застывшим, он должен меняться при изменении условий преподавания.

В центре внимания *деятельностно-личностно-коммуникативного* (или просто *коммуникативного*) метода находится формирование коммуникативной компетенции, уделяется большое внимание учёту личностных особенностей обучающегося, коммуникативной мотивированности учебного процесса.

Основными принципами построения обучения с использованием этого метода обучения являются следующие:

речевая направленность — обучение иностранному языку через общение;

функциональность — осознание со стороны обучаемых функциональной принадлежности всех аспектов изучаемого языка (понимание того, что может дать практическое владение языком);

ситуативность — обучение осуществляется на основе ситуаций, понимаемых как система взаимоотношений (отбор и организация материала на основе ситуаций и проблем общения, которые интересуют обучаемых каждого возраста);

новизна — она должна проявляться прежде всего в речевых ситуациях, в используемом материале, вариантности текстов разного содержания, но построенных на одном и том же материале;

личностная ориентация общения — она вызывает у обучающегося истинную мотивацию, являющуюся прямым порождением самого метода обучения;

моделирование — отбор такого объёма знаний, который будет необходим для представления культуры страны и системы языка в концентрированном виде, а также для знакомства с профессиональной терминологией и сленгом в избранной предметной области.

Игровой метод предполагает определённое напряжение эмоциональных и умственных сил, а также умение принимать решения. Все это обостряет мыслительную деятельность и более эффективно позволяет осваивать иностранный язык. Игры могут быть грамматические, лексические, фонетические, орфографические. Все они способствуют формированию речевых навыков.

При *программированном методе* обучения с использованием компьютера обучение ведёт не непосредственно преподаватель, оно осуществляется на основе обучающих программ, которые должны учитывать последние достижения педагогики, психологии и ряда других наук в области обучения, в частности иностранному языку, что является совсем не простым делом. Компьютерное обучение несёт в себе огромный мотивационный материал, а мотивация имеет большое значение в изучении иностранных языков.

Групповое обучение является основой проблемного обучения, оно стремится сделать каждого учащегося индивидуально сильнее в его собственной позиции, развить определённые коммуникативные качества личности. Участники группы изучают вместе то, что они могут в последующем лучше использовать индивидуально.